

Enric Lluch
Girbés

NEGOCIS
D'ART I DE
GUERRA

*XL Premi de Narrativa Curta
«25 d'abril» Vila de Benissa 2020*

V I E N A
E D I C I O N S

València, 27 de juliol de 1936, dilluns

Eliseu va esperar que vinguera el francès, assegut a la porta de la cafeteria Ideal Room del carrer de la Pau de València. Havien quedat a les sis de la vesprada. Feia xafogor. Va demanar un café i un got d'aigua.

A les sis i quart —això de la puntualitat no devia ser moneda corrent per al francès—, aparegué. Es llevà el barret, va seure i va demanar un *tea*.

Ja veus tu, unes brosses, com si tinguera mal de ventre. La meua àvia, quan jo tenia mal de panxa, em feia unes herbes que comprava al mercat; però d'això a beure'n per costum... Ara, que m'han contactat que els francesos són capaços de beure's alcohol de punxar i de menjar uns formatges amb cucs vius. Cucs vius, tu!

Quan s'acabà el beuratge i, només aleshores, li explicà l'encàrrec i el termini. Tres dies, ni un de més.

Eliseu ho va entendre tot. No debades aquell francès parlava ben clar. *No sé on collons haurà après el valencià perquè ací, a València, no se l'haurà ensenyat, això de segur. Potser, haurà viscut una temporada llarga per la part de la Safor, perquè parla com la meua cosina de Xeraco.*

El francès ho tenia tot bastant estudiat i no dubtava a l'hora d'explicar les faenes que sovint li encomanava.

—L'enllaç podrà mantenir el control fins al dia trenta o el trenta-u —va informar—. Després, les coses es posaran molt més difícils.

—On hem de portar-ho?

—Com sempre. Al magatzem de la Gran Via.

—Com localitzaré l'enllaç?

—És Brotons. I no cal que patisques que ell contactarà amb tu.

Després de beure's el *tea* i, abans d'alçar-se de la cadira, el francès li lliurà una bossa de cuiro.

—Ací tens la documentació amb la firma del governador Braulio Solsona i el segell, la llista i la meitat de la quantitat estipulada —va informar—. La resta, en rebre el material.

I mira que li n'he fet, d'encàrrecs. Més de deu. I mai no he fallat ni un mil·límetre. Doncs, res. La meitat ara i la meitat quan acabe la faena. I és que no es fia ni del coll de la camisa que porta, el gatx.

Eliseu va pagar la consumició i va tornar a la pensió del carrer dels Carnissers. Va preparar una bossa de lona amb un parell de mudes, va deixar sobre el llit els pantalons nous i la camisa blanca amb el coll emmidonat, va comprovar que les sabates negres i els calcetins romanien davall del llit i isqué al carrer. Necessitava prendre la fresca. Això, si s'havia alçat el llevantet. *Perquè si continua el ponent, torne a la pensió, busque Matietes i fem camí encara que ens caiga la nit al damunt. Deien que aquest estiu no faria gaire calor. Això deien els entesos. Que si maig venia plujós, l'estiu no seria calorós. Quasi que l'endevinen, perquè no recorde cap altre estiu amb més ponentades. O com deia mon pare, ponent i els ous cars, que no té res a veure però també és una dita. Caguenlasota, es veu que de la calor em venen al cap pensaments estrofolaris!*

Va tornar a la pensió remullat com un cigró. Es canvià de roba, va agafar la bossa i tornà al carrer.

Trobà Matietes a Barrachina, a la plaça de l'Ajuntament, i li va amollar:

—Porta el cotxe que marxem a Algemesí.

—Ara?

—Ara mateix.

—Tindrem problemes. Hi ha controls pertot arreu i prompte es farà de nit.

—Vinga, va. Porta el cotxe i fem camí.

Aquest Matietes no és mala persona, no. I, a més, és bon xofer i entès en motors, que més d'una vegada se'ns ha parat el Ford o l'Onze Ligeró i ell s'ha arromangat i xis-xas, problema solucionat; però quan s'afixa a la barra de Barrachina sembla que té visc als braços i s'hi queda afixat. No beu gaire, eixa és la veritat, però li agrada estar a prop de les persones benestants de la capital. Per si de cas se li encomanen els diners! En fi, una mania com una altra, que les manies no les curen els metges.

Matietes guardava el Ford model A i l'Onze Ligeró al garatge de Jorge Juan, al carrer del mateix nom. No tardà a presentar-se amb el Ford a la mateixa porta de Barrachina.

Van enfilegar carrer de Xàtiva amunt. Després, pel carrer de Jesús fins a arribar a la Creu Coberta per enllaçar amb la carretera d'Albacete i seguir en direcció a Silla. A l'entrada d'aquesta població es van creuar amb un camió de la CNT, amb les inicials ben pintades sobre la lona que cobria la caixa.

De segur que l'han requisat per portar farina o ves a saber quina altra cosa a la capital. Amb aquests, poca broma, que et diuen salut i camarada i a la que t'encantes et confisquen el cotxe i endevina qui t'ha pegat. Això m'ho va contar el meu cosí Paquito Peris, que durant tres mesos, fins que es va trencar una cama en caure de la teulada de sa casa, va fer de xofer de la CNT. Em va assegurar que més d'una vegada havien confiscat un auto o un camió per portar farina des de Terol i que si l'amo del vehicle es posava pollastre, li tallaven la cresta sense parpellejar. I això de tallar-li la cresta cadascú que ho entenga com vulga, però, per a mi, que li palpaven les galtes ben palpades o alguna cosa de pitjor.

—Para a Almussafes, Matietes, i farem un mosset.

A les primeres cases del carrer Fondo, el principal del poble, el conductor s'aturà a la porta d'una fonda regentada per un homenàs carregat d'espallles, vestit amb una camisa de color indefinit i uns pantalons arromangats a l'altura dels turmells.

—Vostés diran.

—Volíem sopar, si pot ser —va demanar Eliseu.

L'homenàs feu un crit i convocà una senyora que guaità des d'una de les dues portes que devien comunicar la part dedicada a fonda amb la resta de la casa.

—Fes un parell d'ous fregits i quatre llonganisses, Maria.

Després, es dirigí als nouvinguts.

—Tinc vi de Montroi.

En acabar de sopar, Eliseu i Matietes passejaren a peu fins a prop de la torre Racef. Des d'aquest punt podien veure si hi havia control especial en la carretera que seguia cap al sud. Només van observar un llum encés dins d'un casetó que feia paret mitgera amb la torre.

Van tornar al cotxe, van eixir d'Almussafes i van seguir la carretera que duia a Algemesí i a Alzira.

—No córragues massa, Matietes.

A l'entrada d'Algemesí, advertiren el fum provocat per l'incendi d'una ermita situada tot just al costat del cementeri. Enmig de la carretera hi havia un carro travessat i, sobre el carro, dos homes amb escopetes.

Caguenlaputa, ja sabia jo que tindríem algun problema abans de parlar amb Brotons, l'enllaç, perquè, si els de les escopetes no saben llegir, tant se'n dona que porte la documentació com que no.

—Para, Matietes i no òbrigues la boca —ordenà Eliseu.

Isqué del cotxe i caminà amb pas ferm. Abans d'arribar al carro, des de darrere de l'ermita, aparegué un tercer home. Venia embotonant-se la bragueta.

—Salut, camarades!

—Salut! —contestà un dels homes del carro.

—Porte ordres del governador —va dir Eliseu mentre treia la documentació de la bossa de cuir.

—De quin governador? —va preguntar aleshores el de la bragueta.

—Del governador de València, Braulio Solsona.

Aquest no sap llegir i tant li fa el governador com el Lucero del Alba. Ací qui mana és el comitè. Perquè, és clar!, tants anys doblegant el lloç a les ordres dels amos, sense poder badar boca, obeint sempre, i ara, a penes poden, els pobres, es pensen que són els amos del galliner. Els del comitè, dic.

I va desplegar el paper amb la firma i el segell davant dels ulls de l'interlocutor.

—Ací no hi ha llum per llegir cap paper...

—Te'l llegiré jo. Me'l sé de memòria —va dir Eliseu.

El de la bragueta va mirar en direcció al cotxe i es va passar una mà pel bescoll. Després es va dirigir a un dels homes del carro.

—Allarga't al sequer i avisa Ferrandis, el del comitè. Que vinga de seguida.

Si aquest Ferrandis tampoc no sap llegir, no sé com acabarà el negoci. Casundena, cada vegada aquesta faena resulta més complicada.

Una estona després, va venir un home amb bicicleta. Era alt i fort i duia el cabell escarotat. Va mirar el cotxe i Eliseu.

—Què passa? —va dir a penes va arribar.

El de la bragueta va explicar la situació d'una manera atropellada.

—Aquest home diu que porta ordres del governador.

Eliseu va mostrar el paper amb les firmes i el segell al nouvingut. Aquest, després d'apropar-se'l als ulls, va ordenar:

—Aparteu el carro i no em molesteu per una favada. Si ho diu el governador, ben dit està.

Un instant després, Matietes aturava el Ford tot just a l'entrada del carrer de la Muntanya. Deu minuts després, descansaven a l'hostal de Camals —així l'anomenaven els veïns del poble—, amb les finestres de la cambra obertes, tot i que s'havia alçat una miqueta de llevat.

Algemesí, 28 de juliol de 1936, dimarts

Brotons vestia uns pantalons amb la ratlla perfectament marcada, una camisa blanca i un barret de feltre. El coneixia des de feia uns sis mesos, durant una visita a l'església de Sant Pere, a Benifaió. Havien negociat amb un dels regidors del poble sobre l'adquisició d'uns quadres de Vicente López, però no havien arribat a cap acord. Uns quadres que, a hores d'ara, segurament haurien anat a parar a mans de la competència alemanya.

O dels holandesos, que aquests tiren amb pólvora de ric i tenen ulls i orelles pertot arreu, que ja li ho vaig dir jo, al francès: si no paguem ara el que demanen, ja ens podem acomiadar del negoci, però el gavatx, el burro a l'herba, que no, que ja maduraran i cauran a terra com les figues.

—Ens tornem a veure —va saludar Brotons.

—Sí.

—El francès m'ha assegurat que t'encarregues dels ports...

—Exacte.